

Kako odgojiti srce?

Tijekom djetinjstva osjećaji se odgajaju na poseban način. Ovaj članak o obitelji govori kako se ljubav uči od malih nogu, a u tom procesu glavni učitelji su roditelji.

19.11.2019.

Odgoj je pravo i zadaća roditelja koja je na neki način nastavak stvaranja. Možemo reći da je dijete kao osoba primarni cilj prema kojem je usmjerena ljubav supružnika koja je u Bogu. Na taj način odgoj je produžetak ljubavi koja je dovela

dijete u život, tijekom čega roditelji pružaju sredstva djetetu kako bi bilo sretno i sposobno pronaći svoje mjesto u svijetu uz pomoć naravnih i nadnaravnih milosti.

Kršćanski roditelji u svakom djetetu vide znak Božjeg povjerenja te za njih dobar odgoj predstavlja- kako je to govorio sv. Josemaria - najbolji posao, posao koji počinje u trenutku začeca, a prve korake ostvaruje kroz odgoj osjećaja, emocija/afektivnosti. Ako se roditelji vole i u svom djetetu vide puninu svog predanja, odgojit će ga u ljubavi i za ljubav. Drugim riječima, prvenstveno je zadaća roditelja odgajati afektivnost djece, uravnotežiti njihove emocije i učiniti ih mirnom/smirenom djecom.

Tijekom djetinjstva osjećaji se odgajaju na poseban način. Kasnije, tijekom adolescencije, mogu se javiti emocionalne krize u kojima roditelji pozvani surađivati kako bi ih djeca

mogla riješiti. Ako se djeca odgoje kao mirna i stabilna, lakše će prevladati takve teške situacije. Također, emocionalna ravnoteža poboljšava razvoj intelektualnih vještina i volje; bez emocionalne harmonije teži je duhovni razvoj.

Naravno, bitan uvjet za postavljanje dobrih emocionalno - afektivnih temelja uključuje konstantan rad roditelja na sebi kako bi usavršili vlastitu emocionalnu stabilnost. Kako? Poboljšanjem obiteljskog suživota, njegovanjem zajedništva, nježnim iskazivanjem međusobne ljubavi pred djecom. Međutim postoje oni koji su skloniji mišljenju da osjećaji preplavljaju obiteljsko okruženje i odgoj; možda jer se čini da su osjećaji nešto što se jednostavno *dogodi*, što je izvan naše kontrole te se ne može promijeniti. Također promatraju osjećaje iz negativne perspektive - grijeh je

donio neuredne sklonosti koje otežavaju razumsko djelovanje.

Na izvoru osobnosti

Ovaj pasivan, negativan stav, prisutan u brojnim religijama i moralnim tradicijama, kontradiktoran je riječima koje je Bog uputio proroku Ezekijelu: “I ja ću im dati novo srce i nov ću duh udahnuti u njih: iščupat ću iz njih njihovo kameno srce i stavit ću u njih srce od mesa, da hode po mojim naredbama i da čuvaju i vrše sve moje zakone” [1]. Imati srce od mesa, srce koje je sposobno voljeti, predstavljeno je kao stvarnost koja nam pomaže slijediti Božju volju: neuredne sklonosti nisu plod *prevelikog* srca već posljedica *ranjenog* srca koje treba zacijeliti. To je potvrdio Isus: “Dobar čovjek iz dobra, blaga srca svojega iznosi dobro, a zao iz zla iznosi zlo. Ta izobilja srca usta mu govore.” [2]. Iz

srca izlaze stvari koje onečišćuju čovjeka [3], ali također i sve što je dobro.

Čovjeku su potrebne emocije jer one imaju moć pokrenuti ga. Svatko teži onomu što mu se sviđa i odgoj se sastoji pružanju pomoći koja se podudara sa onim što je dobro za osobu. Prihvatljivo je ponašanje koje uključuje plemenitost i strastvenost - ima li što prirodnije od majčine ljubavi prema djetetu? Koliko motivacije daje ta ljubav za silna djela koja traže žrtvu, a koja se čine s radošću! Nije li puno lakše izbjeći stvarnost koja je, iz bilo kojeg motiva, neugodna? Primijetiti "ružnoću" lošeg čina u određenom trenutku može biti veći motiv za izbjegavanje čina nego li tisuće racionalnih argumenata.

Naravno, ovo se ne smije shvatiti kao sentimentalna vizija moralnosti. Ovdje nije riječ o prepuštanju etičkog

života i odnosa s Bogom, osjećajima. Kao i uvijek model je Krist - u njemu, savršenom čovjeku, vidimo kako se osjećaji i strasti isprepliću na pravi način. Pokrenut stvarnošću smrti, Isus čini čuda; u Getsemaniju nailazimo na snagu molitve koja ustupa mjesto intenzivnim osjećajima; čak ga pokreće osjećaj gnjeva - u ovom slučajno kao pozitivan osjećaj - kada vraća dostojanstvo Hramu. [4] Kada nešto stvarno želi, normalno je da je čovjek strastven. Nasuprot tome, nije lijepo vidjeti nekoga tko radi samo da odradi, bez motivacije, bez da je srcem ušao u to. Ipak, to ne znači da se trebamo povesti za osjećajima. Prvo ulazimo glavom u ono što radimo, a emocija daje srčanost razumu, čini da dobro postane ugodno; razum daje osjećajima svjetlo, harmoniju i jedinstvo...

Poticati čišćenje srca

Strasti su dio čovjekove biti te imaju za cilj olakšati voljne čine, i to više nego ih oslabiti ili otežati.

“Čudoredna je savršenost u tome da čovjek bude usmjeren k dobru ne samo voljom, nego i svojom osjetilnom težnjom, prema riječima psalma: »Srce moje i moje tijelo kliču Bogu živome« (Ps 84, 3)” [5]. Zato nije dobro suzbijati ili kontrolirati strasti kao da su nešto loše ili odbojno. Iako su po iskonskom grijehu neuredne, to ne znači da nisu naravne, iskonskim grijehom nisu postale apsolutno i potpuno iskvarene.

Osjetilne težnje je potrebno usmjeriti na pozitivan način, usmjeravajući ih prema istinskim dobrima kao što je ljubav prema Bogu i bližnjima.

Imajući to na umu, učitelji, u prvom redu roditelji, trebaju tražiti da učenik, koliko je to moguće, uživa čineći dobro

Odgajati emocije na prvom mjestu znači omogućiti djeci da upoznaju

sebe i svoje osjećaje, proporcionalno stvarnosti koja je potaknula te osjećaje. Radi se o tome da im je potrebno pomoći nadići, transcendirati osjećaj na način da otkriju glavni uzrok koji je izazvao taj osjećaj. Možda će rezultat tog promišljanja biti pokušaj pozitivnog utjecaja na promjenu uzroka; u drugim slučajevima, kao što su smrt voljene osobe, teška bolest, stvarnost se neće moći promijeniti i to će biti trenutak u kojem će učiti prihvatiti razne događaje kao trenutke koje nam šalje Bog koji nas voli kao otac svoje djetete. U drugim trenucima, čiji je uzrok svađa, strah, netrpeljivost, otac ili majka trebaju razgovarati s djecom pomažući im razumjeti, u onoj mjeri u kojoj je to moguće, uzrok određenog osjećaja, kako bi ga mogli nadići. Na taj način bolje upoznaju sami sebe i sposobniji su prihvatiti svoje emocije.

Odgajatelji također mogu pripremiti djecu, mlađe ili starije, kako bi u sebi i drugima prepoznali određeni osjećaj. Mogu se uprizoriti situacije iz svijeta književnosti ili filma, pomoću kojih se može naučiti davati proporcionalno emocionalne odgovore koji pomažu oblikovati svijet čovjekovih emocija. Priča izaziva reakcije onih koji ju gledaju, čitaju, slušaju te usmjerava osjećaje koji se pojavljuju i na taj način kreira naviku određenog gledanja na stvarnost. Ovisno o dobi -utjecaj je veći što je dijete manje - pustolovne priče, triler, romantične priče, mogu doprinijeti promjeni osjećaja sukladno situacijama koje to objektivno traže: bijes u situaciji nepravde, suosjećanje za nemoćne, divljenje i poštovanje za situacije koje traže žrtvu, ljubav prema ljepoti i sl. Tome doprinosi i poticanje za razvijanjem tih lijepih osjećaja koji su izvori savršenstva i plemenitosti.

Ako se dobro usmjeri, interes za kvalitetne priče iznimno utječe na osjećaj za estetiku te stvara sposobnost prepoznavanje onog što ima kvalitetu. Time se jača i osjećaj za kritiku koji je od velike pomoći pri sprječavanju gubitka ljudskosti jer taj osjećaj ponekad prelazi u vulgarnost i gubitak skromnosti. U zemljama tzv. “Prvog svijeta” pojavio se koncept “spontanosti” i “prirodnosti” koje često rezultiraju gubitkom pristojnosti. Onaj tko se odrastanjem navikne na takvu vrstu okruženja, gubi osjetljivost za drugog i njegove emocionalne reakcije postaju životinjske (frivolne). Roditelji su dužni učiti djecu da vulgarno ponašanje nije prihvatljivo, i to ne samo u pitanjima koja se tiču područja senzualnosti.

Što više, vrijedi spomenuti da odgoj osjećaja nije isto što i odgoj spolnosti, ona je samo jedan dio emocionalnog područja. U trenutku kada se stvori

obiteljsko okruženje i osjećaj povjerenja u obitelji, roditelji će lakše pričati djeci o važnosti i smislu ljubavi i malo po malo, od malih nogu, davat će im sredstva za odgoj osjećaja i kreposti kako bi znali pravilno navigirati određenim aspektima života.

Srce po mjeri Krista

Ukratko, odgoj emocija ima za cilj ugraditi u djecu veliko srce, sposobno istinski voljeti Boga i ljude, sposobno *osjetiti potrebe ljudi koji nas okružuju, znati oprostiti i razumjeti, žrtvovati se za druge zajedno s Isusom.* [6]. Okruženje u kojem postoji mir, ali i određeni zahtjevi, doprinosi poput osmoze stvaranju pouzdanja i stabilnosti u složenom svijetu emocija . Ako se djeca osjećaju bezuvjetno voljenima, ako prepoznaju dobro ponašanje kao uzrok radosti njihovih roditelja, ako znaju da pogreške ne uništavaju

povjerenje i ako se potiču na iskrenost i izražavanje emocija, odrastaju u trajnom unutarnjem ozračju reda i mira u kojem vladaju pozitivni osjećaji (razumijevanje, radost, povjerenje), dok u isto vrijeme stvari koje kradu mir (svađe, bijesni ispadi, ljubomora) doživljavaju kao poziv na konkretne čine kao što su traženje oprosta, opraštanje ili geste ljubavi.

Nedostaju nam srca koja su istinski zaljubljena u stvari koje imaju istinsku vrijednost, a iznad svega srca koja su zaljubljena u Boga [7]. Ono što uistinu pomaže sazrijevanju osjećaja je prepuštanje srca Gospodinu i vršenju njegove volje. Sv. Josemaria je učio da je za to potrebno *postaviti sedam brava, po jednu za svaki glavni grijeh* [8] jer svako srce ima osjećaje koji se trebaju predati Bogu, u suprotnom savjest gubi mir ako se usmjere na nešto drugo. Istinska čistoća duše

sastoji se u zatvaranju vrata za sve što dajemo drugima ili sebi samima, a što pripada Kristu; to znači biti sposoban ljubiti i voljeti osobu na ispravan način. Zato slika o 7 brava nadilazi ideju o svladavanju požude ili pretjeranoj brizi za materijalna dobra; ta slika nas podsjeća da je ispravno boriti se protiv taštine, kontrolirati maštu, pročistiti sjećanja, smanjiti apetit, promicati ljubazno ophođenje s ljudima koji nas živciraju... Paradoks je u tome da kad kad stavimo “okove” oko srca, povećava se sloboda srca za ljubav sa svim njegovim nepromijenjenim snagama.

Isusova čovječnost je poput raspela na kojem se srce i osjećaji mogu oplemeniti. Ako djecu učimo od malih nogu da se prema Isusu i njegovoj Majci odnose s istom ljubavi i nježnosti koju imaju za svoje roditelje na zemlji, potičemo, sukladno njihovoj dobi, otkrivanje

istinske snage njihovih osjećaja i otkrivanje Isusa u njihovoj duši.

U toj perspektivi srce se pretvara u simbol dubokog antropološkog bogatstva - ono je centar osobe, mjesto u kojem se spajaju najdublje i najuzvišenije čovjekove snage i od kuda čovjek dobiva snagu za djelovanje. Ono je pokretač kojeg treba odgajati - čuvati, upravljati, usavršavati -kako bi sve svoje snage ispravno usmjerio. Da bismo mogli tako odgajati, voljeti i učiti druge voljeti s takvom snagom, *potrebno je da svaki od nas odsječe iz svog život sve što ometa život Krista u nama: privrženost konformizmu, napasti egoizma, sklonost vlastitom uzdizanju. Samo ako pokrenemo taj Život Krista u nama možemo ga prenijeti drugima* [9].

Zahvaljujući milosti i osobnoj borbi, duša se obožanstveni i malo po malo srce postaje velikodušnija, sposobna

dati svoje najbolje snage za ostvarenje plemenitih i velikih stvari, u provođenju onog što se smatra Božjom voljom.

U nekim trenucima stariji čovjek pokušat će vratiti izgubljene povlastice, ali emocionalna zrelost - zrelost koja je djelomično neovisna o starosti, čini da čovjek gleda iznad svojih sklonosti kako bi otkrio čime ih je aktivirao i kako treba reagirati. I uvijek će računati na utočište koje mu pružaju Isus i Marija. *Neka ti uđe u naviku stavljati svoje jadno srce u Marijino slatko i bezgrešno srce kako bi te pročistilo od tolike nečistoće i odvelo k presvetom i milosrdnom srcu Isusovu [10].*

J.M. Martín

J. Verdiá

[1] *Ez* 11, 19-20.

[2] *Lk* 6, 45.

[3] Usp. *Mk* 7, 20-23.

[4] Usp. *Mk* 5, 40-43; 14, 32ss; 11, 15-17.

[5] *Katekizam katoličke Crkve*, br. 1770.

[6] Sv. Josemaría, *Es Cristo que pasa*, br. 158.

[7] Usp. Sv. Josemaría, *Brazda*, br. 795.

[8] Sv. Josemaría, predavanje u La Lloma (Valencia), 7.1.1975., u: P. Rodríguez (izd.), *Put, kritičko-povijesno izdanje*, Rialp, Madrid 20043, str. 384; usp. Sv. Josemaría, *Put*, br. 188.

[9] Sv. Josemaría, *Es Cristo que pasa*, br. 158.

[10] Sv. Josemaría, *Brazda*, br. 830.

pdf | document generated
automatically from [https://opusdei.org/
hr-hr/article/kako-odgojiti-srce/](https://opusdei.org/hr-hr/article/kako-odgojiti-srce/)
(4.12.2025.)